

ŽELEZNIČAR

GLASILO SLOVENSkih ŽELEZNIŠKIH NASTAVLJENCEV

UREDNIŠTVO
se nahaja v Ljubljani, Šelenburgova
ulica 6/1.
UPRAVNIŠTVO
Dunaj V. — Bräuhausgasse 84.

Izhaja vsakega 1. v mesecu.
Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina:
za celo leto . . . . . 4-40 K
za pol leta . . . . . 2-20 K
za četril leta . . . . . 1-10 K
Posamezna številka 18 vln.

Štev. 19 in 20.

V Ljubljani, 1. oktobra 1917.

Leto X.

Pisarna železničarskega deželnega tajništva se nahaja odslej: Šelenburgova ulica 6 I v Ljubljani.

Kapitalizem in vojna.

Brezštevni nacionalni ekonomski razširjajo po meščanskem časopisju trditve, da ima delavstvo od vzdržavanja močnih stalnih armad in vojnih mornaric dobiček. Prav nič se ne bi čudili, če bi se ti veleučeni možakarji povzpeli do trditve, da se države medseboj vojskujejo edinole radi ljubezni do delavstva. Da je neresnična ta rditev in da je nasprotno resnica, to ve delavstvo predobro. V vseh državah, kjer obstoji stalna armada in vojna mornarica, imajo v prvi vrsti kapitalisti dobiček, kar pričajo letne bilance praznega.

Vojni dobavitelji so od nekajd vsled sleparskega načina obogateli, dočim je delavstvo obžalo vsled neizmernega navijanja cen. Se nikdar ni bilo toliko pomanjkanja kakor v času vojne v delavskih družinah. Že v 16. stoletju v dobi razvoja kapitalizma je bilo sleparstvo vojnih liferantov vir dobička. Jezuitski pater Scherer je v svoji propovedi iz turških vojn tega stoletja prav poučljivo opisal kapitalistične navijanosti.

Kdo vojaštvu prodaja slab kruh, pokvarjeno vino in plesnjevo moko, ta je turek, ki pospešuje bolezen in ubija vojaštvo. Dajativno sleparstvo se je šele razvilo z naraščajočim kapitalizmom za časa francoske revolucije.

To trditve dokazuje zgodovina revolucijske vojne. Še v času najstrožjih zakonov, ko je bila pot od revolucijskega soda pa do quilotine le trenotna, so si znali skopuhi, spekulanti in borzne hišne pridobiti visoke dobičke. To so bili dnevi Carnotovih množic, ddejanja razdrapanih junakov. Konvertski komisar je nekoč dejal »z železom in kruhom se pride okoli sveta«. In še celo ti raztrgani junaki revolucijskih bojev, kateri so tvorili armadni temelj feudalne protirevolucije na deželi, so bili izkoriščani od teh krvosezov in je n. pr. nek Espagnac dal v najem njeum izročene vojne voznje banki Deussen za odnevno 10.000 frankov. Kako visoko ceno je morala firmi Deussen in drugi vojnemu vodstvu računati, da je mogla prislepariti poleg teh ogromnih stroškov še visok dobiček.

Za časa Napoleona, se je na tej podlagi stopnjevalo sleparstvo vojnih dajateljev, katerim so pomagali pri tem nečednem delu visoki dostojanstveniki in generali. Maršalu Massenu je sledilo krdele intendantov, vojnih dajateljev, komisarijev in agentov v vojsko in ti vsi so pomagali ubogega vojaka oslepariti za kruh, menažo in dnino. Ali ta »poštenjakovič« ni bil osamljen, marveč le eden izmed velikih. Poleg označenih sleparjev so delali industrialci neizmerno visoke dobičke. V času prvega cesarstva je bila potreba za nešteto armado, ki se je pretepalala na vseh koncih sveta, obuvala, oblekla in orožila.

Ker se lahko primerja drugo Napoleonovo cesarstvo k prvemu kakor burka k žaloigri, je

bilo tudi čisto pravilno, če se je neposredno narekalo kapitalistične interese maršalom in generalom in še celocesarju predpisavalo politiko. Krimsko vojno se je splošno že eno leto prej pričakovalo, kakor je res izbruhnila. S Bonapartsko cesarsko proklamacijo katerem priznanju se je obotavljal ruski diplomatski zastopnik. Ali francoski ministri, ki so bili zapleteni v borznih šepkulacijah, so se bali poloma, vsled česar so se tudi neradi sprejeli deklaracijo ruskega poslaništva. Ali kakor se je v tem slučaju Bonaparte izognil iz nečednih vzrokov vojni, tako je drugikrat izval vojno iz zgolj kapitalističnih interesov. Pretveza in povod za mehikansko pustolino ste bili neizmerno visoko posojilno oderušvo genfskega bankirja Jeckerja, pri katerem je vojvodt Morny zastopal cesarsko družino, katera je bila udeležena pri tej goljufiji.

Kolikor modernejša je vojna, toliko večja je dobičkamožnost kapitalizma. V rusko-japonski vojni se je to pokazalo v klasični formi. Mesto Charbin je stelo leta 1900. 5000 prebivalcev. Večji del mesta so tvorile lesene kočice. Ali vojna je predruščila gospodarsko razmerje tega mesteca.

Poldrug milijon ljudi in trinpolmilijard rubljev se je razlilo po Mandžuriji. Ljudje so pustili ob svojem pohodu tam svoj denar in blago. Mesto Charbin je postalo torišče vojnih dajateljev, pustolovcev in hudodelcev. Nad 20.000 lahkoživk raznih kožnih barv in dežel, je triumfiralo v vrstini kapitalistične razuzdanosti. V Charbinu se je tvorilo 12 razveselišč, v katerih so bile neverjetno visoke cene. Najbolj pridne obiskovalke so bile lahkoživke, ki so izvabile pijane druhalci. Nekaj teh dam je poročilo oficirje, druge so ostale vslužbene v podjetjih, ostale so odpotovale v tujino.

Vse tvrdke, ki so nastale ob izbruhu vojne, so ostale v mestu. Prvih 10.000 rubljev se je porabilo za skladiščne stavbe, s kreditom pa so delali kupčije. V vojni se mnogo zaslužili, vsled česar se je zapravilo velikanske svote, misleč, da bode ta vojan večno trajala in nosila neizmerno dobičke vojnim pijavkam.

Poraza ruskih armad na jugu so se veselile te vojne higijene, ker so se pričele neštete armade pomikati proti severu, vsled česar so bili ostali trgi izločeni iz trgovine. Mesto Charbin je bilo pripravljeno za obsedo in so se tam nakopičile velikanske blagovne rezerve. Šestnajst milijonov vrednih 14 milijonov, je pričelo svoj obrat.

Cena moki je poskočila od 80 kopek na 4 rublje in 20 kopek, vsled česar so nosili mlinci velikanske dobičke.

Marksov citat v njegovem glavnem delu pravi, da aptal se ogiblje vstaje in preprirov, ker je bojazljiv. Takoj pa postane predrzen, če se mu nud primeren dobiček. 10 odstot. siguren in povsod se agnajde; pri 20 odst. je živahen; za 100 odst. potepta vse človeške obzire, če se nudi prilika zaslužiti 300 odst., pa sklene kupčijo in če pride vsled tega tudi na vislice. Če mu nosita upor in prepri dobiček pa je vas z dušo in telom. Ni se toraj čuditi, če je povzročil kapital najostudnejši upor in krvno preliti.

Delavci in zajedaci.

Na svetu je dvoje vrste ljudi: delavci in zajedaci. Delavci groidja stavbe, železnice, ladje, proizvajajo silo, da goni kolesovje v tovarnah. Delavce najdemo na polju ki orjejo, sejejo in žanjejo, da zalagajo človeštvo z živežom. Učitelj podučujejo mladino v šoli, zdravniki zdravijo ljudi, učenjaki študirajo in rešujejo nerešene probleme in ostalo človeštvo seznanijo z rezultati svojih raziskovanj; inženirje izdeljujejo načrte za razne gradbe itd. Tako bi lahko našteji še celo vrsto poklicev, ki s svojim ročnim ali umskim delom koristijo človeški družbi. Ali to bi nas privedlo predač. Vsakdo, ki dela s svojim umom ali rokami, ta je koristen delavec za človeško družbo. Za človeško družbo je delo profesorja, ki podučuje mladino v šoli ravno toliko vredno kakor delo železničarja, rudarja itd. Moderna človeška družba ne more ostati brez modernih šol. Poleg koristnih delavcev imamo v človeški družbi tud zajedace, ljudi, ki živijo o delu drugih in ne storijo nič koristnega za človeško družbo. Med obema vrstoma se vrši boj, ki se bo nadaljeval, dokler se vsi delavci — ročni in z umom — ne organizirajo kot razred in proglasijo vse za svojo lastnino, kar proizvajajo in zajedastvu v človeški družbi ne naredijo konec. Danes smo sredi tega boja, v katerem bodo zmagali delavci, ker je pri njih več inteligence kakor pri zajedaci.

Boj med delavci in zajedaci je star. Delavci so bili prej kakor zajedac. Delavci so bili predobri, zato so danes sužnji zajedacev. Ko se je pričela razvijati človeška družba v nedogledni preteklosti, so delavci s svojim delom ustvarili vsega preveč in dovolili lenuhom, — zajedacem, da so jedli in preživljali se s tem, kar je njim ostalo. Kmalo so pa lenuhi in zajedaci v svoji domišljiji zahtevali, da imajo pravico do vsega, kar so delavci pridelali in hranili zaze in svojo družino za sbaejše čase. Od tistega časa pa do danes se delavci niso mogli ostresti lenuhov-zajedacev. Danes ko so delavci spoznali na kak način so nastali zajedaci, je dolžnost delavcev, da se otresejo svojih pijavk.

Najboljše sredstvo zato je organizacija. Organizacija pomeni v današnjem času vse! Brez smotrene organizacije ni mogoč noben napredek. Združenje vseh tistih, ki enako mislijo in hočejo doseči isti cilj, zlasti pa še združenje vseh stiskanih, je za delavstvo življenjske važnosti.

Kakor je stal človek v davnih časih slaboten nasproti naravnim silam, prav tako je tud slaboten in brez moči, ako stoji osamljen v človeškem vrvljenju. Tudi najmočnejši človek se mora udati, če stoji sam v boju življenja. Toda kar si človek pomaga v boju proti naravnim silam, dandanes predvsem s tehniko, tako mu je najkrepkejša opora — organizacija; s organizacijo si lahko uredi življenje.

Največjega pomena pa je organizacija za rešitev ocialnega vprašanja. V njem je rešitev raznih nasprotstev našega gospodarskega življenja. Najhujši nesmisel sedanjega družabnega reda je ta, da mora devet desetih človeštva kljub trdemu delu živeti klaverno življenje, medtem ko

ena desetina, ki zanjo dela devet desetlin, kljub svoemu brezdolju živi jako razkošno in si kopiči največja bogastva. Ali mora to tako biti? Ali nimamo pravico, da se temu upiramo?

Cilj vseh tistih, ki nimajo ničesar razven svoje delavne moči in svojih zmožnosti, mora biti torej ta, da so tudi oni sodeležni svetovnega bogastva, lepote in blagostanja in, da imajo dovolj časa za uživanje lepote tega sveta. Vsak delavec mora imeti to stremenje, ako hoče iz današnje klavernosti povzdigniti svoje življenje. Današnjemu kapitalističnemu gospodarskemu razvoju morajo zastaviti pot nasprotno delujoče sile. Te nasprotno delujoče sile pa izvirajo edino le iz organizacije in pa iz pravične socialne zakonodaje.

Delavska organizacija mora delati na to, da skuša svojim članom pripomoči do boljšega življenja. Prazno je upanje, da posameznik lahko na svojo pest doseže izboljšek svojega življenja. Če prav se tu in tam kakemu izvoljencu to posreči, kaj je s tem pomagano množici? Če ne bi bilo ogromno število revnih, ne bilo bi mogoče majhne množice bogatih.

Svojo samostojnost in moč si delavec lahko osvoji šele v bojni vrsti organizacije. Združena množica delavstva je vedno močnejši kakor združena množica podjetnikov. Vsaka močna organizacija lahko uresniči zahteve svojih članov.

Vez, ki veže člane organizacij med seboj, je skupnost koristi vseh članov. Njih stremenje je enako in sredstva za dosego so enaka. Posameznik se da voditi od skupnosti in skupnost dela zanj. Temveč članov ima organizacija, tem močnejši je. Iz tega pa izhaja, da je vsak posamezni delavec toliko časa škodljivec svojih in skupnih interesov, dokler ne pristopi organizaciji. Mnogo je delavcev, ki zavzemajo povsem napačno stališče in trdijo, da ni treba organizacije, saj če doseže ka kuspel, ga bodem dosegel tudi jaz. Koliko več bi se doseglo, če bi vsi oni, kateri roke križajo, sodelovali za dosego skupnega cilja. Največkrat se ne da nič doseči, radi že omenjenih brezbriznikov.

Zatoraj bodi delavcem geslo: Brez organizacije ni napredka!

Strokovne organizacije in svoboda.

V glasilu švicarskih železničarjev »Signal« je nedavno izšel članek, v katerem članek zanimivo razpravlja o tem, zakaj mora delavec iskati zavetje v strokovni organizaciji, če si hoče priboriti več svobode. »Signal« piše:

Če vprašamo tega ali onega člana našega, zakaj se delavec organizira, odgovarja jih mnogo: Zato, da krepimo svojo moč, da moremo svoje gospodarske interese braniti s čim večjim uspehom. Ta odgovor je dober. Gotovo, za delavca, ki ima le malo socialnega vpliva, dandanes velike vrednosti, če poveča svoj vpliv. Še važneje pa je, hvala delavski združitvi, da ustvari obsežen organizem, ki je sposoben, da izboljša delavski položaj in si pribori večjo uglednost. Tudi namene in voljo strokovnih organizacij moremo presojati z različnih stališč. Največkrat jih presojamo s stališča maksime (viška zahteve): Svoboda je namen sile. S tem označujemo dolžnosti, ki jih delavec rad prevzema z vstopom v organizacijo. Ne samo, da se odreče svoji osebni svobodi, seže marveč tudi svojim sodrugom v roko, da obenem poveča skupno svobodo. Nedvomno je ta trenutek najvažnejši v vsem bistvu strokovne organizacije.

Pokazali smo že mnogokrat — in vsakdo utegne najti dokaze za to vsak dan —, da je delavec, ki resno dela za svojo organizacijo, popolnoma drugačen človek. V sebi čuti moči, ki jih prej ni poznal ali jih je le slutil, izrabiti jih pa ni znal. Kakor se je na primer v starem veku osvobojenemu rodu podelilo povsem drugačno veljavo, enako se izvrši nedvomno v tem primeru pri delavcu v notranjosti in tudi zunanje, čim začne resno sodelovati pri strokovni organizaciji. Čut lastne vrednosti se mu poveča sam, če skuša uveljaviti svojo osebnost in vedno bolj se ga zaveda. Zaraditega tudi ne morejo takozvane rumene strokovne organizacije nikdar imeti toliko

veljave kakor prave strokovne organizacije, ker v njih ni najvažnejega principa moderne delavske organizacije in se v njej tudi ne more razvijati. Rumene organizacije ne spodbujajo delavca k inicijativi, v njih je marveč nemogoče vsakršno svobodnodelovanje, ker je s smotri rumenih strokovnih organizacij nezdržljivo, zakaj njim je najvažnejši namen ta, da se podrede popolnoma interesom podjetnikov.

Glede na načela organizacije s stališča strokovnega organiziranca kot osebe, kakor tudi glede na nje praktično vrednost v borbi za svobodo v okviru kolektivnosti, ni brez pomena, če smatramo strokovno organizacijo za organizem. Če jo presojamo s tega stališča, ni poklicna zveza nič manj važna. Organizacija je organizem, v katerem skupina samozavestnih delavcev ne varuje po gotovem redu in v gotovi meri več le koristi posameznih oseb, marveč interese celotne korporacije. Sila začenja postajati potreba. Treba se je vedno zavedati tega, da strokovna organizacija ni le prosta tolpa posameznih individijev, marveč da iz te združitve nastane nov pojav; zastopajo namreč združenci nove smote in naloge skupno ob enakih pogojih in v enaki meri. Prednosti nima pri tem predvsem zadovoljitev posameznikov in varstvo njih interesov, marveč le splošni blagor delavskega razreda. Vemo in vsi smo prepričani, da ima strokovno gibanje značilno vlogo v socialnem in kulturnem življenju naroda. Zato porabljamo v strokovni organizaciji vse združene sile (v prilog kulturnega napredka. Kaj hočemo s tem doseči je itak jasno.

Kdor presoja stvari tako, spozna prav lahko, da dobi vsako dejanje posameznik po delovanju strokovne organizacije povsem drugačen značaj. Vzemimo kot primer napore strokovne organizacije za dosego boljših mezd. Dasi ni vobče nikdar gotovo, da utegne mezdn doklada delavcu pomagati trajno do socialnega napredka, se ipak mora kot taka smatrati, če se je doseglo zvišanje mezde potom strokovne organizacije. Način, kako smatra ta tako zvišanje, pa kaže seveda naravno popolnoma drugačno lice. Tukaj gremo vedno s stališča, da je zvišanje mezde neobhodno potrebno za podlago, na kateri sedviga gospodarsko in socialno delovno ljudstvo.

Drug zgled, ki to vprašanje še bolj pojasnjuje. Tarifna pogodba je, če jo opazujemo od zunanaj, sad napora delavske plasti, s katero si zagotovi delavstvo, za določeni rok in v določeni izmeri dogovorjene delovne pogoje. S stališča strokovne organizacije je tarifna pogodba videti izraz delavčeve volje, s splošnega kulturnega stališča pa je temeljni kamen pri gradbi novega delavskega prava. Tu vplivamo naravnost na pravo in moralnost in strokovna organizacija si pridobiva prostor na programu družabne ureditve, in imajo nalogo, da podpirajo družben razvoj k civilizaciji.

Vse strokovno delovanje se da skoro spojit v označenih dveh primerih. Utegnili bi pa to dokazovati še z mnogimi zanimivimi dejstvi. Najvažneje je, da smo sami jasni v tem. Kdor presoja vprašanje s tega stališča, mu ne bo težko prilagoditi se mnogim nalogam, ki jih nalagajo strokovne organizacije članom. Razumel bo tudi, zakaj ne smemo strokovne organizacije nikdar zapustiti, če doseže za člane kake ugodnosti. Razumel bo tudi, da tarifne pogodbe ne morejo izpolniti želja posameznikov, marveč da gre tukaj kolikor mogoče za pravično zenačenje mezd in delovnih pogojev množice delavstva sploh.

Zdramite se delavci!

Da so kapitalisti praktični ljudje, katere nikdar ne vodi sentimentalnost, ampak vedno le svoj cilj — dobiček, to je resnica. Vse njih mišljenje in stremenje je osredotočeno v želji, da obogate v najkrajšem času. Pot do prvega milijončka je trnjeva, potem pa kaj rado gre. Nič čudnega ne bi bilo, če bi se tudi delavstvo zdramilo iz dolgoletnega spanja in bi v tem oziru posnemali kapitaliste. Ali na žal popusti delavstvo v trenutku, ko bi moralo ščititi svoj interes in nima praktičnega smisla za zvršitev. V tem smislu so kapitalisti spretnejši kakor delavci. Medtem* ko grmijo topovi na bojišču in teka delav-

stvo obupano od vasi do vasi, od hiše do hiše, da poišče svojcem živež, sedijo dobro rejeni kapitalisti v živahnem razgovoru po kavarnah, kako bi si zasigurali bodočnost.

Vojne grozote trajajo dalje in nič ne kaže kar bi nam zbudilo upanje, da bode skorajšnji konec tega človeškega klanja. V zaledju ima ljudstvo vedno hujše skrbi kako se bode preživelo prihodnji dan. Ali podjetniki imajo povsem druge skrbi. Oni so že izrabili vojno konjunkturo in jo še zelo temeljito izrabljajo. Poleg tega pa ne prestando iščejo nove dobička vire, po končani vojni. Kar nič jim ni po volji, da je vlada morala pod pritiskom razmer izločiti glavne življenske potrebščine iz proste trgovine in zbrati v gospodarskih centralah. Posledica te naredbe je omejitve zelo škodljivih izrastkov oderuštva. Zeleni bi bilo, da vlada izvrši celotno delo in vojni mdo bičkarjem tudi nekoliko ogreni življenje.

Danes je človek to najpopolnejše bitje nevaren konkurent živalski prehrani, ker poje konju oves, psu kosti in loj, prešiču koruzo, kravi travo iz travnikov in kokošim proso in druga zrna; človek opustoši gozdove, da dobi stavbinski les in s tem uganja najhujše skopuštvu. Državna uprava je torej prisiljena organizirati oddajo konzumentom.

Taki ukrepi, če tudi niso po volji delavcem, ker prehranilna nadomestila ne nadomestijo vsled dela izdano moč, vendar isto potrpi, vedno upajoč, da bode kmalo tega trpljenja konec. Ali kapitalisti se ne udajo hitro. Oni si sicer sedaj tudi ne morejo pomagati, vendar pa pobijajo ta »državni socializem« ob vsaki priliki in komaj čakajo, odpravo te vladine naredbe. Tako si je naročila centralna zveza žitnih trgovcev, naročila predavanje univerzitetnega profesorja dr. Karl Hoffmeierja in je ponatisnjen njegov govor razposlala na vsa merodajena državna, deželna in občinska mesta, s zahtevo, skorajšnje odprave vsled vojne nastalih central in prehod v svobodno gospodarstvo. Ti gospodje hočejo odpravo žiten centrale, da bi lahko svojelastno zviševali cene na žitu in krmilih. Ljudje, kateri so vsled vojne delali najboljše kupčije, se bojijo, da ne bodejo po vojni delali več tako izbornih kupčij, pa že sedaj skrbijo, da ne izostane po vojni njih dobiček.

Kako se pa delavstvo pripravlja za čas, ko zopet nastane tako zaželjeni mir? Ali pripravljajo delavce, kateri so za časa vojne vstopili v podjetja za organizacijo? Ali so delavci prepričani o potrebi organizacije? Ali je delavstvo učlanjeno v strokovnih organizacijah? Ne! — delavec se ne more ojunčiti, pa bi plačal borih par vinarjev, kateri mu nosijo bogate obresti za organizacijo. Stotero izgovorov najde samo zato, da se ofrese agitatorjev, ki ga skušajo pridobiti za organizacijo. Delavec plačuje za za surogate, ki služijo v nadomestilo njegovim življenskim potrebščinam, plačuje četvero ceno in molče plača. Da zamore tako visoke cene plačati, ima zahvaliti organizacije. In ravno za organizacijo, za to najzvestejšo prijateljico in posvetovalko v ačsh potrebe nimajo mnogi delavci smisla, če bi tudi brez nje ubožnejše živeli. Ali ni to indolenca ali pa lenuška brezmišelnost. Prišel bode čas, ko bode podjetništvo udrihalo po delavstvu, z znižanjem mezde, kar niti ne prikriva v svojem časopisju. S čemur se bode proti atkim nakanam branilo neorganizirano delavstvo? Ne z stanovsko, ne z organizacijo konzumentov se bodejo mogli obraniti kapitalističnega nasilja.

Že danes popolnoma podrejeni, telesno oslabei delavci, ne bodejo imeli po vojni niti toliko časa, da okrepcajo svoje telo, tako hitro bodejo občutili pritisk podjetnikov. Dva sežna globoka jama bode posledica prenapornega čezurnega dela in višjega zaslužka. Tovariši, agitirajte za organizacijo in podučujte sodelavce, da ne bode prekasno! —

Vojno gospodarska oskrba za železničarje.

Kakor je čitateljem našega lista znano, se peča organizacija od začetka vojne z vprašanjem kako zasiguriti preživljanje železničarjev in njih družin. Organizacija je že

leta 1915 izdelala obširen načrt za preskrbo železničarjev za časa vojne, in je ta načrt predložila železniškemu ministrstvu. Ti predlogi so se tikali obširnega nakupa živil, katere ima preskrbeti železniško ministrstvo za vse železnice in se imajo v svrhu razdelitve namestiti oddajalna mesta za živež po raznih krajih. Taka organizacija konsumentov se ima ustanoviti na najširši podlagi samouprave vsled česar se morajo obstoječa konsumna društva tako reformirati, da stoje pod stalno kontrolo železničarstva. Ti predlogi so bili premišljeni in bi zagotovili točno funkcioniranje železničarske aprovizacije in zabranili pomanjkanje in glad železničarskih družin. Tem predlogom pa ni polagalo železniško ministrstvo važnosti, ker prejšnji železniški minister ni bil za take novotarije, pač pa za starokopitne šablone. S tužnim srcem smo opazovali kako je živorarila ta aprovizacija še za časa Stürgkhovega nesrečnega vladanja. Neizmerno veliko dela in skrbi nam je povzročila aprovizacija, če tudi je bila dolžnost železniških uprav, da skrbijo za njeno redno poslovanje. Še posebno se je ministrstvo upiralo predlogu organizacije, da naj izvoljeni osebni zaupniki sodelujejo pri preskrbi z živežom. Vsled neodpušljivega gospodarstva v treh vojnih letih so občutili tudi višji železniški predstojniki veliko pomanjkanje življenjskih potrebščin. Prva njuna skrb je bila, da se sami zadostno preskrbe z vsem potrebnim — to delo izvršiti ni bilo težko. Moč s katero razpolagajo v službi so prenesli tudi v aprovizacijo. Brez kontrole so izvrševali svoj posel v aprovizaciji, zato se pa ni čuditi, če nekateri vodje pošiljajo na razna mesta meso, jajca, mast, moko in druge take aprovizacijske predmete privatnikom in svojim predpostavljenim. Za vboge delavce in vslužbence je pa primanjkovalo najpotrebnejših živil. Glej Wieser v Ljubljani, Grüll in višji nadzornik Paravalli na Opčinah. Grüll je izjavil na nekem shodu na Opčinah, da je poslal v Lince v 6tih zabojih ure — res pa je, da je pošiljal razne aprovizacijske predmete. To Grüll tudi še danes nemoteno dela, vkljub temu, da so bile kompetentne oblasti nato opozorjene. Dne 15. IX. je poslal 2 zaboja s številko 37 označeno 48 klg.; 16. IX. 1 zaboju številka 38 teža 38 klg.

Ta zaboju smo si ogledali natančneje. V temu zaboju pa niso bile ure, pa tudi ne kraški kamen, marveč dragocena kava, mast, slanina, moka in sladkor in še več drugih dobrih stvari. Kaj ni nobena javnih funkcionarjev več, da bi naredil tem škandaloznim razmeram konec. Zakaj pa je gospod Paravalli na Opčinah, li zato, da reže salam? — Ali je zato tam, da nadzoruje železniške naprave in promet. Če je tako samomočen, da izreka disciplinarne preiskave nad uslužbenci, ki se pritožujejo radi aprovizacije. Pa kaj se bodedo sporekali z gosp. Paravallijem! Grüll — Paravalli sta sicer 2 telesa ampak ena sama duša.

Morda spregovorimo v državnem zboru ob priliki nekaj več o tem javnem škandalu.

* * *

Zjednačenje železničarjev s municijskimi delavci glede aprovizacije.

Znano je, da zahtevamo zjednačenje v aprovizaciji s municijskimi delavci. Nikakor ne gre, da bi železničarji, pri svojem naporem in odgovornem delu, po dnevu in po noči, bili glede aprovizacije zapostavljeni napram municijskim delavcem. Taka preskrba je bila že nešteto krat obljubljena železničarjem, ali do danes se še niso uresničile te obljube. Meseca avgusta so dobili municijski delavci $\frac{1}{4}$ kg moke v nadomestilo za krompir, železničarji so izšli zopet praznih rok. Sodrug poslanec Tomschik je po naročilu organizacije v prehranjevalnem uradu urgiral to zahtevo.

V raznih dnevnikih je bilo čitati:

Da se zagotovi preskrba železničarjev s potrebnim živežem in stem zasiguri točno

funkcioniranje avstrijskih železnic v tem tako kritičnem času se je prehranjevalni urad odločil upeljati za železničarje isto preskrbino kakor jo imajo municijski delavci.

27. avgusta t. l. se je vršilo na Dunaju o prehranjevalnem uradu posvetovanje, katerega so se udeležili sledeči zastopniki:

Za prehranjevalni urad: sekcijski načelnik dr. Gstettner; za žel. ministrstvo baron Bannhaus; predsednik vojničarskega urada gospod sekcijski načelnik vitez Schonka. Poleg teh gospodov so bili tudi navzoči zastopniki raznih vojnih central. Po predlogu referenta so se zjedini, da ustanovijo za 1 milj. in sto tisoč oseb na državnih železnicah posebni prehranjevalni urad, kateri bode dobival ves potreben živež naravnost od centralnih mest. Glavni predmeti ki se bodejo tam dobivali so: moka, mast, meso, divjačina, krompir, sladkor, kavina primes, sočivje, marmelada, suho sadje, zelenjava, sir, mlo, sveče, špirit in dr. Začasno se ne daje, mleko, jajca, sveže sadje in sveže zelenjavo.

Ker so predela za to gospodarstvo že dokončana, je upati, da prične v najkrajšem času poslovati ta ustanova.

Uradno kljuse je zopet prestopilo en korak.

Razno.

Voli in lev.

(Poučna bajka za delavce in delavke).

Strje voli se pasejo skupaj na travniku. Dobri prijatelji so in vedo si pomagajo med seboj, kadar so v potrebi. Nekega večera se priplazi k njim lev in hoče napasti enega izmed njih; na njegove klice na pomoč prihite drugi trije in napadejo leva tako besno, da je vesel, ko se mu posreči ubežati. Po tem dogodku so voli vedno skupaj, nikdar ni videti katerega samega. Prihodnji večer pride lev zopet na travnik, zakaj nadejal se je, da naleti tega ali onega vola na samem. Toda bridko je razočaran, komaj se prikaže, pa planejo vsi štirje voli nanj. Lev, ki ga skele še večerajšnji udarci in sunki, ne čaka, da bi se ga lotili, marveč jo urno popiha. Od takrat se ne upa več prihajati niti blizu travnika, opazuje vole le zdaleka in premišljuje, kako bi jih razdružil in bi vsakega posameznega lažje premagal. Nekega dne sreča lisico in jo vpraša, če bi mu ne vedela svetovati, kako naj razdruži prijatelje. »Nič lažjega kakor to,« pravi lisica, »daj, napravim to jaz!« Lisica gre na travnik, kjer se voli pasejo, pokliče enega na stran in mu pripoveduje vsakovrstne slabe stvari o njegovih bratih. Enako napravi pozneje tudi pri drugih treh, pri vsakem posameznem. Od tedaj si voli več ne zaupajo med seboj, lamejo se kmalu prepirati, vsak se umika v svoj kht travnika in lepega prijateljstva je konec. »Poglej,« pravi lisica levu, »kako lahko je bilo zasejati med nje sovrašтво, sedaj pojdeš tja in jih požreš, pa tudi meni kaj pusti.« Seveda, pravi lev velikodušno in odide. Kajpak, sedaj prav lahko premaga posameznega vola in ga umori, se dobro gosti, pa še za zvito svetovalko je nekaj ostalo. Če bi bili voli ostali združeni, bi bili nagnali marsikateroga leva, ker pa niso bili združeni, niso bili kos niti nemu.

Vojna bilanca francoskih železnic. Primanjkljaj francoskih železnic iznaša za državne železnice od 18. avgusta 1916 — konca leta 1916 — 272 milijonov frankov, primanjkljaj privatnih železnic pa 83 milijonov frankov. V tekočem letu bode še izdatnejši ta primanjkljaj, vsled česar se zvišajo železniški tarifi.

Prva železniška prometna nradnica je postala gđc. Andrejina Tomažičeva, bivša licejska abiturientka, hči nadučitelja v Lokavca. Pri železniškem ravnateljstvu v Trstu je naredila izpit za prometno uradnico.

Kakor poroča kor. biro iz Petrograda je ruski mlister zunanjih zadev naznanil, da skupno število volilcev za ustanovni zbor znaša 90 milijonov ljudi. Volilce bodo stale sto milijonov lir.

Ko so ga ustrelili, je bil pomiloščen. »Lidove Noviny« poročajo: Domobrnsko divizijsko sodišče v Krakovu je obvestilo te

dni člane družine bivšega urednika nacionalno-socialnega lista »Straz« Josip Kotika, da je Kotek vsled amnetijskega odloka z dne 2. julija t. l. pomiloščen. Kotek je bil obsodjen 23. decembra 1914 zaradi veleizdaje na smrt na vešalih, milostnim potom so spremenili kazen v toliko, da ga niso obesili, ampak ustrelili. In sedaj ko je mrtev, so ga pomiloščili.

Železniška nesreča pri Ptujju. 19. septembra ob popoldne je zadel na postaji Možgance pri Ptujju tovorni vlak v vojaški vlak. Mrtov ni bilo, pač pa je 9 oseb težko ranjenih.

Velika železniška nesreča na Planini. Na Planini se je zgodila velika železniška nesreča, vsled katere je bilo 32 mrtov in nad sto ranjenih oseb, večina nesrečencev so bili vojniki dopustniki.

Svetnik Gutmann pred sodiščem. Naš stari znanec upokojeni načelnik ljubljanske postaje južne železnice se je moral zagovarjati pred dunajskim sodiščem radi predolgega jezika. Tožil ga je železniški uradnik Klopčič radi razžaljenja časti. Pri kodišču se je dosegel med prepirajočima strankama sledeči sporazum. Gospod ces. svetnik Gutmann Evgen, odtegne vsa očitanja in obdolžitvo, katere je v inkriminirani vlogi kot odgovor na dopisnico gospoda nadporočnika Klopčiča vsled njegovega boleštnega stanja in razburjenosti izvršil, odkritosrčno obžaljuje to svoje dejanje. Iz kazenskega postopanja se je prepričal, da so popolnoma neutemeljena njegova očitanja. Gospod ces. svetnik Gutmann se zahvaljuje gospodu nadporočniku Ludovik Klopčiču, da se je oziral na njegovo starost, bolehnost, njegovo razmerje z rajnikom tožnikom očetom in da je vsled teh okolnosti odstopil od nadaljnega kazenskega postopanja. Gospod svetnik Gutmann se zaveže gospodu privatnemu tožitelju povrniti štiristo kron sodniških stroškov v teku 14 dni proti eksekuciji. — Dr. Habe m. p. Fiala m. p. Daninger m. p. Dr. Hahn m. p. — Stara navada železna srajca. Gutmann je ob vsaki priliki naznanjeval zahrbtno svoje uslužbence, saj je bilo to prav lahko, ker je bil tedanji generalni ravnatelj Pfeifer njegov botrček. Organizacija je bila v tedanjem času še v povojih in denuncijantstvo je cvetelo, katerega je vzgojeval ta vzor postajenačelnika. Sestavil si je takoimenovani zbor kozakov, ki je bil vedno pripravljen, da zatre s krumirstvom vsako gibanje na južni železnici. Ko so se v Mabrežini uprli železničarski uslužbenci radi nečloveškega ravnanja enega mestnega mojstra in ostavili delo, je poslal Gutmann tja svoje kozake, da zatro to gibanje, kar se pa ni posrečilo. Ljubljanski železničarji so bili tako na slabem glasu, da se jih je povsod imenovalo ljubljanske kozake. Ali organizacija je tudi tukaj zmagala. Vkljub njegovi glavni opori, katero je dobival v klerikalni stranki, je mož neslavno zginil in se pogreznil v pozabljenost. V zgodovini železničarskega gibanja bode ostalo njegovo ime zabeleženo med najhujšimi preganjalci svobode in napredka in prokletstvo uničenih železničarskih eksistenc mu bode sledilo v grob.

Dixi.

Čuvajte se pred grižo! Griža zahteva letos, zlasti med delovnim ljudstvom, zopet mnogo žrtev. Mnogo teh žrtev utegnemo preprečiti, če se skrbno ravnamo po naslednjih zdravniških nasvetih. S paznostjo ohranimo sebi in svojem življenju in zdravju. Griža je nalezljiva črevesna bolezen. Nalezemo jo, če pridejo grižni bacili v čreva s hrano, ki jo uživamo, in povzročajo tam vnetja. 1. Povej bolezn. Griža pričinja z lijavico (drisko) in močnim tiščanjem na potrebo, ki ga večkrat spremljajo krči v trebuhu. Blato je sluzno in večkrat pomešano s krvjo. 2. Prenos bolezni. Povzročitelj bolezni (grižni baci) se odloča v velikanskih množinah z blatom in se prijemlje vseh stvari, s katerimi prihaja naravnost ali posredno v dotiko in jih umaže (roke, perilo, umivalne in jedilne posode, nočno posodico, stranišče itd.). Muhe, ki sedajo na blato, morejo prenesti kali bolezni.

ne le na vsakovrstne rabljive stvari, nego tudi na živila. Z umazanimi prsti, jedilnim orodjem ali živili se morejo zanesti kali bolezni v prebavila, zdravega človeka, da oboli. Po zraku se bolezen ne prenaša. Slabo prebavljanje pospešuje nalezljivost. 3. Kako se varujemo pred obolenjem. Vsakdo se mora čuvati pred obolenjem za grižo po tehle navodilih: a) Vzdržavati se mora predvsem težko prebavljivih živil, zlasti takih, pri katerih je nevarno, da so nesnažna! Torej: Ne jejmo nikakršnega neolupljenega sadja! Ne jejmo kumar, solate, buč! Ne pijmo neprekuhanega mleka! Ne uživajmo neprekuhanih jedil sploh, če je le mogoče! b) Največja čistota v straniščih in zahodih! c) Očisti roke po vsaki rabi stranišča in pred vsako jedjo! d) Ob sumljivih bolezenskih pojavih (driski, bljuvanju, koliki) obvesti takoj zdravnika. Navadna driska pa ni v nobeni zvezi z nalezljivo grižo. Pri griži je pomoč nujna.

Ustanove za vpokojene, podpore potrebne železničarje. Dohodki naslednjih ustanov za vpokojene, podpore potrebne železničarje so razpisani: „Avstrijski železniški podporni sklad, Moritz baron Königswarterjeva ustanova, ustanova za železniške invalide, Ferdinand Linderjeva in S. Hahuova ustanova le za uradniške vdove, Friedrich Avgust Birkova ustanova za vdove po prožnih preglednikih in čuvajih, Josip Dorrekova ustanova, Franc Riesnerjeva ustanova za vdove po čuvajih, Elizabetna ustanova za uradniške vdove in Basie Koturova ustanova za vdove po sprevednikih. Prošnje je vlagati najkasneje do 10. oktobra pri istem predstojništvu, kateremu je bil prošilec pred vpokojitvijo dodeljen, ter morajo nositi župnikovo in županovo potrdilo o ubožnosti.

Položaj južne železnice. V poslanski zbornici je poslanec dr. Schurf interpeliral železniškega ministra glede finančnega položaja južne železnice. Z ozirom na velik deficit in z ozirom na namerovano znatno zvišanje tarifov je poslanec izjavil, da bi ponovno zvišanje tarifa za vse gospodarsko življenje v oremlju južne železnice imelo skrajno slabe posledice, ker so tarife itak že neznošno visoki.

Izmeček moškega spola. Na prvi seji poslanske zbornice so vložili socialno demokratični poslanci interpelacijo na ministra za deželno brambo, v kateri navajajo dnevno povelje 7 zbornega poveljstva, skupina feldcajmajstra Kraussa, vojna pošta 281, z dne 12. julija 1917. To povelje se glasi: Ob zadnji izmenjevalni akciji je bilo odposlanih 51 za fronto sposobnih mož v zbirališče Debrečin. V izmenjavo smo dobili 51 mož, ki jih moramo označevati naravnost kot izmeček moškega spola. Med tem ko se izvajajo izmenjave tako strogo, da je komaj mogoče dobiti potrebne pisarje, risarje, litografe in tudi za dobrobit oficirjev potrebne oficirske kuharje in menažne podčastnike, pa ne pošiljajo za fronto sposobnih k nadomestnim zborom, temveč ostajajo v etapnem ozemlju. — Interpelacija vprašuje: Ali je gospod minister za deželno brambo pripravljen poskrbeti zato, da izostane v bodoče tako psovanje mož, ki so bili prisiljeni k vojni službi vsled nabora in vpoklica. Ali je po treh letih vojne res edina skrb armadnega poveljstva, da skrbi zato, da ne trpi dobrobit oficirjev nobene škode?

Odprava pravice stavkanja vsled pogodbe. Švedska železničarska zveza je s delodajalskim odborom privatnih železnic sklenila tarifno pogodbo z določili, da je nepustno stavkati ali pa delavstvo izpreiti in bodisi zato še tako tehten vzrok. Vsi nastali spori se bodoče v bodoče končno reševali potom razsodišč.

Drustveni vestnik.

Železničarji ogibajte se demagogov. Nekaj dni pred izbruhom italijanske vojne je južna železnica svojem delavstvu v južnih okrajih odpovedala službo. Predstojniki so mu prečitati ukaz ravnateljstva, izplačali mu

14 dnevno mezdo in mu zaukazali, da morajo vsi oni delavci kateri še niso dopolnili 50. leto starosti odriniti s vlakom ki je peljal evakuirano osebje v Ljubljano, ostalim se priporoča, da se peljejo tudi v Ljubljano, ker je to v njih interesu. Dospevši v Ljubljano so bili razdeljeni po postajah in izplačevalo se je prizadetim navadno mezdo; če je bila krajevna mezda manjši kakor v domači postaji, pa mezdo domače postaje. Delavci so ostavili svoje družine ker niso vedli kateri postaji bodo dodeljeni. Večina teh družin je iskala zavetišča pri sorodnikih. Ali gorje tistemu ki je imel revne sorodnike, ker tudi tam ni našel zavetišča. Povprečni dnevni zaslužek je bil 3 K 50 vin.; in s tem zneskom naj prežive sebe in svoje v delavnem gospodarstvu. Draginja je tako naraščala, da ta pičli zaslužek ni zadoščeval niti za eno osebo, kaj še za družino. Delavstvo je poslalo svoje zaupnike na Dunaj k ravnateljstvu južne železnice, da izprosi pomoč. Ali gosp. generalni ravnatelj je zavrnil vse zahteve, češ, da tudi pri državni železnici ni boljše. Konečno je izjavil če mu zastopniki boljše, bode tudi on izplačal razloček. Deputacija je preskrbela dokazilno gradivo, pa hajd na Dunaj. Ali ravnatelj je pogoltnil besede in ostal figavec. Tožite ako mislite da imate prav, se je na kratko odrezal. Delavci so tožili — ali zaman. Sodišče prve in druge instance je razsodilo v prilog železnici.

V petek 21. septembra je sklical delavski odbornik Bahecu shod, da poroča o izidu tožbe katero so delavci naperili proti južni železnici. Govornik je pričel zelo stvarno razlagati ves začetek, ali nežel, je bil konec njegovega izvajanja skrajno demagogičen. Če je sodišče v obeh instancah razsodilo, da je bila železnica upravičena odpovedati delavcem službo v smislu obstoječih predpisov in, da je bila odpoved pravilno naznanjena prizadetemu delavstvu. Sodišče se je postavilo na stališče, da je južna železnica privatno podjetje ki ni navezana, da uredi prehrano po vzorcu državne železnice.

Ali namesto bi zli jezjo nad južno železnico, je udrihal po organizaciji, da se je premalo brigala za celo zadevo. Resnici na ljubo moramo konstatirati, da je organizacija trikrat posredovala pri generalnem ravnateljstvu v tej stvari, ali vsikdar brez uspeha. Če pa B. ni dobil pravovarstva je bil za to dvojen vzrok. Prvič ker je bilo malo upanja na vspeh in drugič ker je bil B. v tem času ko se je zahtevalo pravovarstvo s članskimi prispevki zaostal 6 mesecev. Drugo organizacijo si moramo vstanoviti in sicer socialno demokratično, kar do centrale nimamo nobenega zaupanja. Kdo pa tvori centralo? Ali niso to železničarji kateri so bili izvoljeni na občnem zboru in za katere glasoval tudi B.? Ali misli B., da bode imela skupina ki lahko v najboljšem slučaju šteje kakih 800 članov, pri železnici več upliva kakor mogočno 55.000 članov broječa organizacija? Smelo trdimo, da kdor prinaša take zadeve na shod, pa obenem zamolči izvršeno delo organizacije, ta uganja demagogijo.

Zakaj pa ni naštel vspehe katere je dosegla organizacija v času vojne? Kdor ima poštene namene, ta bode tudi objektivno poročal o vsemu kar je dobro in kar je slabo. To pa B. ni storil. Glede bodoče organizacijske forme, se bode razpravljalo na kakem merodajnejšem mestu. Kar pa je delavski odbornik Ambrožič poročal, ni vredno polemike. Skrajna netaktnost pa je, če kdo govori v imenu ljubljanskega delavstva brez tozadavnega pooblastila.

Dvojici A. in B. svetujemo, da vstavijo to organizacijo škodljivo početje ker s takim postopanjem škodujejo sebi in delavstvu.

Vodstvo krajevne skupine Ljubljana II sklicuje v pondeljek dne 1. oktobra t. l. izredni občni zbor s sledečim dnevnim redom: 1. Poročila predsedništva. 2. Vložitev novega odbora. 3. Predavanje. Shod se vrši v gostilni gospoda Poljšaka na Martinovi

cesti 22. Začetek ob 7 uri zvečer. Dolžnost vsakega člana je, da prisostuje občnemu zboru svoje krajevne skupine. **Vodstvo.**

Pozor slovenski železničarji! Tudi letos bode izšel slovenski železničarski koledar za leto 1018. Da se ugotovi naklada, se nujno pozivljajo vodstva kr. skupin, da sporočijo takoj deželnem tajništvu v Ljubljani, Šelenburgova ulica 6, I. naročbo. Vsak sodrug ki želi koledar naj hiti z naročilom.

Izplačane posmrtnine.

Od 7. do 31. avgusta 1917 so se izplačale sledeče posmrtnine:

201. Wanner Marija, Kreibitz . . .	K	100
202. Leinweber Robert, Bodenbach . . .	„	300
203. Waschiček Marija, Iglau . . .	„	50
204. Borovnič August, Maribor II. . .	„	100
205. Klohs Fran, Schönbrunn . . .	„	100
206. Klametz Karol, Schreckenstein . . .	„	300
207. Zlepnik Franciska, Celovec . . .	„	150
208. Schmidt Ana, St. Polit . . .	„	150
209. Rieger Karl, Floridsdorf II. . .	„	100
210. Lorenz Ivan L, Neudek . . .	„	100
211. Prieger Genofeve, Friesach . . .	„	100
212. Habner Berta, Döbling . . .	„	150
213. Morgenstern Jakob, Görkau . . .	„	100
214. Passecker Marija, Matzleinsd. . .	„	100
215. Herschmann Wilhelm, Aussig . . .	„	300
216. Fürst Anna, Schmiedeberg . . .	„	100
217. Schaller Alojzija, Inomost I. . .	„	50
218. Kovaličko Ana, Neusandec . . .	„	100
219. Jurkovič Anton, Meidling . . .	„	200
220. Neukamp Anton, Waidhofen . . .	„	250
221. Szcotka Olga, Teschen . . .	„	150
222. Oberreiter Ana, Mauthausen . . .	„	50
223. Pergl Marija, Laun . . .	„	150
224. Formanek Fran, Lann . . .	„	100
225. Popelka Juliana, Alsergrund . . .	„	150

Skupaj K 3.500

Prenos od 6. Avgusta 1917 „ 32.575

Skupaj K 36.075

Umrlo je 11 članov in 14 žen, skupaj 25.

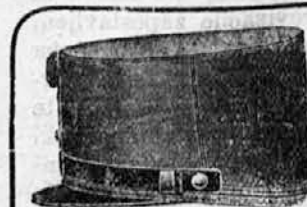
Od 1. januarja do 31. avgusta 1917 je umrlo 123 članov in 102 žen, skupaj 225.

Železničarji naročajte in razširjajte našo strankino glasilo „Naprej“ vsaka krajevna skupina bodi naročnik lista. Naprej bode nevstrašeno branil železničarje pred izkoriščevalci in zastopal interese delavnega ljudstva. Na delo za naš dnevnik!

Uredništvo.

Izdajatelj in odgovorni urednik Josip Kopač.

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Adalbert Kassig

Ljubljana,
Židovska ulica.

Zavod za uniformo, krznar in izdelovatelj čepic priporoča svojo veliko zalogo vsakovrstnih uniformskih predmetov za železničarje, kakor: čepice, gumbe, rosete, žnore, piščalke i. t. d. Čepice zimске in letne za strojevodje, kurjače itd. v raznih oblikah po najnižji ceni. — Postrežba točna.